

Neander-völgyi tüzek

A legújabb régészeti leletek arról tanúskodnak, hogy a Neander-völgyi ősemberek már szerszámokat használtak és ismerték a tüzet, egyszóval sokkal bonyolultabb közösségben éltek, mint ahogy eddig képzeltük. A homo sapiens elődjét, akiről a modern tudomány egyre többet tár fel, KORDOS LÁSZLÓ paleontológus mutatja be.

Az ősemberek – vagy más néven a Neander-völgyiek – voltak az első lények, akik már nyugodtan embernek nevezhetők volna maigukat – ha tudtak volna értelmesen beszélni. Eurázsia nyugati részén, az egykori tundrákon és az erdőségekben tízezer éveken keresztül kóboroltak szétszórt csoportjaik. Európában több mint kétszázezer éve jelentek meg, de utolsó képviselőjük is nyomtalanul eltűnt az öreg kontinensről 30-35 ezer évvel ezelőtt.

Valószínűleg a Közel-Keleten fejlődtek ki, onnan terjeszkedtek északra. Délnyugat-Ázsiában tízezer évekig együtt éltek a későbbi jövevényekkel, a modern emberekkel, Európában azonban ez legfeljebb néhány ezer évig tartott. Nem tudjuk, mi történt, amikor találkoztak egymással. Cserekereskedtek vagy háborúskodtak, sőt, az sem kizárt, hogy kereszteződtek is. Eltűnésüket továbbra is homály fedi: csak annyi bizonyos, hogy a Neander-völgyiek kihaltak.

Nevüket a Düsseldorf melletti Neander-völgyről kapták. 1856-ban itt fedezték fel egy barlangban

Ha az utcán szembejönne velünk egy ősember, nem biztos, hogy azonnal felismernénk. Mindenesetre a rendőrségi körözésben jó jellemzést lehetne róla adni: alacsony termetű, igen erős testalkatú volt, vaskos koponyájában 1400 köbcentiméteres, tehát a mai emberénél valamivel nagyobb agy rejtőzött. Szeme fölött az erős homlokeresz ugyanolyan jól kiraj-

nem alaptalanul nevezik barlanglakóknak.

Eszközeiket egy franciaországi lelőhely után mousteri iparnak nevezik. Ezek segítségével jól alkalmazkodtak a környezeti kihívásokhoz. Annak ellenére, hogy a szakemberek egy része erősen vitatja, az ősember valószínűleg már eltemette halottait, esetleg virágot is tett az állattemekkel övezett sírra.

Ha az utcán szembejönne velünk egy ősember, nem biztos, hogy azonnal felismernénk. Mindenesetre a rendőrségi körözésben jó jellemzést lehetne róla adni...

csontmaradványaikat, bár ezeket annak idején angolkóros katonáknak, esetenként tatár harcosoknak vélték.

zolódott, mint lapos álla. A Neander-völgyiek hozzávetőleg 1,6 méter magasak, átlagosan 70 kilogramm súlyúak és rendkívül izmosak voltak.

Az ősemberek oly időben éltek, amikor a pleisztocén jégkorszak történetében egy, a maihoz hasonló klímájú felmelegedést tartós és globális lehűlés követte. A Neander-völgyiek ember-tani és élettani jellegzetességeikben, napi tevékenységükben, élelemszerzésükben messzemenően alkalmazkodtak a hideg tundra körülményeihez, éppen úgy, mint a hasonló környezetben élő mai emberek, például a lappok és az eszkimók. Nagyvadakra is vadásztak, de a hideg éghajlat arra kényszerítette őket, hogy az év jelentős részére élelmet raktározzanak. Bár voltak szabadtéri telepeik is, a Neander-völgyieket

Arról is hallani, hogy a Neander-völgyiek a megölt barlangi medvék koponyáit szabályosan egymásra helyezték. Nos, mindezekből a vitatott jelekből vajon következtethetünk-e arra, hogy a Neander-völgyiek bizonyos értelemben vallásosak voltak vagy hittek a túlvilági életben? Nem elképzelhetetlen, de a meggyőző bizonyítékokra még várni kell.

Az egyik legfontosabb kérdés, hogy az ősember tudott-e beszélni. Ma már tudjuk, hogy igen. A közel-keleti Kebara-barlangban 50-60 ezer éves gégeporc maradványait fedezték fel. A számítógépes modellvizsgálat szerint az (amúgy valószínűleg jobb kezes) vadász már képes volt a mássalhangzók-ból álló beszédre. Hazatérve „mmtt lttm” felkiáltással közölhet-te társaival, hogy „mamutot lát-tam”.

SZERVEZETT KÖZÖSSÉGEK

Megdől az a mítosz, hogy a homo sapiens elődje, a Neander-völgyi ősember teljesen vad és primitív életet élt. Legalábbis ezt közölte nemrégiben a sajtóval Eudald Carbonell katalán tudós, aki kijelentését a Barcelonától 60 kilométerre fekvő Capelladasban feltárt régészeti leletekre alapozza. Az 53 ezer évvel ezelőtti, 15 közösségből álló település maradványai között tűzhelyeket, ló- és szarvascsontokat, valamint fából és kőből készült szerszámokat találtak. A kutatók szerint az ősemberek élete teljes mértékben a tűz köré szerveződött, a megtalált eszközök a tűzhelyek körül helyezkedtek el. Capelladasban olyan tűznyomot is feltártak, amelynek a fénye kizárólag a világítást szolgálta, míg máshol azért helyezték a tűzhelyet a sziklák közé, hogy melegét a kőzet sokáig megtartsa. A Neander-völgyiek tehát képesek voltak a tűz sokrétű felhasználására, a környezet alakítására. Mindezek alapján egyre valószínűbb, hogy az ősember már bonyolultan szervezett közösségekben élt.